

DESIGNUL ȘI ESTETICA MOBILIERULUI

Simona MÎRZA

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Urbanism și Arhitectură, Departamentul Urbanism și Design Urban, grupa DIN-182, Chișinău, Moldova

Autor corespondent: Epurean Vladimir, epureanvladimir@gmail.com

Rezumat: Mobila este unul dintre principalele obiecte necesare vieții cotidiene și activității omului, îndeplinind concomitent două cerințe, și anume funcția practică și cea estetică. Ca piesă fundamentală în amenajarea spațiului interior, acesta oferă confort, individualizând mediul și conferindu-i un caracter personal în dependență de designul ales. De aceea, pentru contopirea cu interiorul, la crearea mobilierului sunt utilizate aceleași principii de realizare a caracterului și expresiei artistice ca și în arhitectură: utilitate, soliditate și frumusețe.

Cuvinte cheie: stil, ornament, formă, epocă, tehnică, dezvoltare, linie, volum

Introducere

Stilul reprezintă ansamblul de mobilier care s-a succedat de-a lungul timpului, reflectând particularitățile specifice etapei de dezvoltare a societății și influențele diferitelor culturi. Se cunosc destul de multe despre mobilierul la vechii egipteni, la greci și romani, care deși aveau un aspect brut și neprelucrat, piesele de mobilier realizate de aceștia, au constituit surse de inspirație pentru perioadele următoare. Prin preluare și îndelunga perfecționare a tehnicii antice, prin finisare și îmbogățirea ornamentației cu elemente noi, pe parcursul dezvoltării civilizațiilor s-au perindat mai multe tipuri de stiluri distincte.⁴

Epoca feudală a dezvoltat stilul gotic al mobilierului, care s-a caracterizat prin unitate, datorită faptului că ornamentația era subordonată scopului constructiv, bine proporționat, cu forme și elemente decorative dispuse în mod logic. Renașterea a revoluționat lumea formelor și a decorațiunilor în general, marcând o perioadă de progres în amenajarea locuințelor și o îmbunătățire a tehnicii de executare a mobilierului. Studiul atent al proporțiilor și al armoniei, căutarea legilor echilibrului alegând ca dominantă linia orizontală, și repetarea prin structură și formă a interiorului, sunt preocupările primordiale în arta mobilierului din această perioadă.

Evoluția către efecte plastice și supraîncărcare decorativă va anunța caracteristicile stilului baroc, care a promovat forme, în general, regulate și masive, excesiv decorate, căutând curburi și contorsionări, efecte cromatice bazate pe contraste de culoare, jocuri violente de lumină și umbră, linii și suprafețe frământate. Mobilierul din perioada neoclasicismului a apărut ca reacție împotriva exagerărilor stilului baroc și ca urmare a interesului crescând pentru comorile artistice ale antichității, revenind la linia dreaptă și la suprafețele liniștite, la echilibrul, simetria riguroasă și eleganța în forme și ornamentații. Țesăturile bogate, cu imprimeuri intricate și lemnul masiv sculptat au fost înlocuite treptat cu fibre naturale și suprafețe netede, lustruite, din metal sau sticla. Formele mobilierului s-au subțiat și au devenit mai zvelte, iar ornamentația bogată a fost înlocuită de linii drepte, anume aceste caracteristici și au marcat începerea epocii modernismului: „A trebuit să așteptăm sfârșitul secolului al XIX-lea pentru a vedea apărând idei mai sănătoase. S-a înțeles, în sfârșit, că trebuie creată o mobilă nouă, produsă de mașini și care să afirme acest lucru fără rușine”.¹ Făcând o concluzie la cele descrise mai sus, nu pot decât să fiu de acord cu Emile Sedeyn care a scris în lucrarea sa denumită *Mobilierul*: „Transformarea metodelor de lucru și creșterea culturii și asimilației profesionale, au contribuit desigur mult la putința de a inova, care au lovit de atunci, și pentru multă vreme înainte, producția de mobiler.”²

Mobilierul actualizat epocii noastre

Mobilierul de azi e produs în serie mare și realizat cu un înalt grad de industrializare. Dimensiunile sale raționale permit aranjarea confortabilă și plăcută a interiorului, care devine astfel luminos și aerat, iar linia simplă, culorile variate, piesele de dimensiuni mai reduse și ușor de manevrat au devenit caracteristici generale ale mobilierului modern.⁵

Renunțând la piesele grele, statice, mobilierul contemporan le înlocuiește cu altele ușoare, adeseori construite pe baza unui modul ce permite numeroase permutări de funcții între componentele unui set. Fără a ignora calitățile plastice ale formei și ale finisajului pieselor, principala valoare a concepției modulare rezidă în posibilitățile combinatorii pe care le oferă, în faptul că propune, și impune chiar, participarea fiecăruia la crearea ambiantei propriului cămin.

O tendință accentuată, o reprezintă extinderea mobilierului cu multiple funcțiuni îndeplinite concomitent sau succesiv, asociate logic și prezentate într-un tot unitar, comod și elegant. El este format din elemente de mobilier, cu posibilitatea de a fi demontate ușor și completate în timp, prin adăugarea de piese noi, gândite în așa fel încât să nu strice unitatea ansamblului, dar și să creeze o nouă compoziție reactualizată.

Mobila contemporană tinde către o descompunere a volumelor, o dispersare în rețea a formelor, studiindu-se forme care să fie perfect adaptabile condițiilor anatomice. Se preconizează din ce în ce mai mult mobilier compus multifuncțional, cu utilitate maximă, fiind preferat mobilierul extensibil, mobilierul din elemente interschimbabile, mobilierul modular.

Mobilierul modern a avut inițial o destul de restrânsă priză la public, deoarece există în ființa omului o reținere care îl face să nu îndrăgească atât de mult produsele avangardiste ale designului, mobilele care ies din cadrul convențional al tiparelor știute. De aceea, înțelegerea acestei realități a determinat o nouă orientare de renunțare la excesele formale și întoarcere la formele odihnitore și la materiale tradiționale. Tot mai numeroase sunt interioarele care nu mai apar ca purtând pecetea perfecționismului rece, a abilității organizaționale colorate cu o ușoară tentă teatrală în care singurul actor este "noul".

Pe de altă parte, moda este unul din factorii cheie care influențează gustul consumatorilor. Fiindcă așa cum există o modă a vechiului, a existat și există în continuare o modă a noului, uneori violent afișat. La fel de bine, o parte din publicul consumator își manifestă preferința pentru stilul popular autentic. Este vorba, desigur, de stilizarea elementelor mobilierului rustic și de adaptarea lor la cerințele vieții contemporane.

Ca urmare, oferta producătorilor de mobilier destinat locuințelor se orientează către programe de mobilier în stil clasic, modern și stil rustic. Teoreticienii au individualizat în amenajarea interioarelor actuale și așa numitul stil post-modernist, în cazul căruia unitatea stilistică a ambientului se realizează pe baza unor coordonate noi și anume: pluritate de stiluri, forme contradictorii, ambiguitate, sau numeroase artificii spațiale și coloristice.

Una din cele mai indicate soluții, care corespunde de fapt și cel mai bine modului nostru de viață actual, propune un ansamblu cu specific modern în care apar, sub planuri și trasee diferite, mici contradicții coloristice, piese de mobilier sculptat, obiecte de artă mai vechi, care vor reprezenta *bijuteriile* interiorului respectiv. Deci, pe un fond modern - accente de diferite stiluri.

Un aspect important în aprecierea unei mobile îl reprezintă materialul din care aceasta este realizată. Producătorii și comercianții de mobilier ne oferă astăzi, alături de piese funcționale realizate din plăci aglomerate, metal și plastic, ansambluri care adaugă formelor de un modernism temperat *valoarea estetică a materialului lemnos*. Aceasta este conferită de: culoare (diferită în funcție de specie), luciu (care apare la unele specii după finisare), textură (dată de forma și dimensiunile elementelor anatomice grupate pe suprafața lemnului) și desen (deosebit de apreciat fiind cel al foioaselor: nuc, paltin, ulm, mesteacăn, frasin, plop datorită structurii neomogene)³.

Este important de știut, în cadrul procesului complex de proiectare și execuție a mobilierului, că anumite culori pun mai bine în evidență lemnul decât altele. De exemplu: părul, mărul și fagul se asociază bine cu albastru, verde, gri, bej și alb; nucul cu bej, gri și tonuri aurii; frasinul cu roșu și verde; mahonul cu gri, galben, albastru-gri, verde sau stejarul cu roșu, brun, verde și alb.

Cunoscând influențele pe care le pot exercita culorile într-un interior, proprietățile lor pot fi exploatate după gust și necesitate, putând fi asociate cu lumina pentru a obține efecte deosebite.

Astfel, folosirea unor materiale expresive, valorificarea resurselor estetice ale acestora, precum și o bună finisare sunt metode de sporire a calității mobilierului.

Mobilierul - o tradiție și o modernitate în același timp

Din timpuri străvechi oamenii s-au specializat pe crearea și producerea mobilierului, de atunci având cunoștințe și repere de bază după care se conduceau pentru ca acesta să fie funcțional și să ofere încăperii un plus de confort și siguranță. De aceea, voi specifica câteva din trăsăturile de care trebuie ținut cont pentru a obține o piesă de mobilier adaptată nevoilor zilnice.

Se știe, de exemplu, că procesul de reflecție la lemnul de stejar este de 17%, la mahon de 12%, la nuc de 16%, în timp ce la paltin ajunge la 52%. Fenomenul de reflecție a luminii poate deveni supărător pentru finisajul oglindă al mobilierului, în timp ce finisajul mat oferă posibilități mai mari din punct de vedere al obținerii unor efecte plăcute de umbre și lumini, fapt ce implică o alegere corectă a așezării obiectelor sau a surselor de lumină. Pornind de la faptul că nu toate obiectele retransmit lumina în mod egal, trebuie create anumite contraste, permițând ochiului să le distingă și să le identifice ca formă.⁶

Culoarea și forma mobilierului determină în principal, funcția simbolică de creare a spațiului interior ce îi este conferită acestuia. Juxtapunerea, încrucișarea liniilor verticale, orizontale, curbe, dispunerea culorilor animă spațiul interior, redesenându-l.

Este de menționat faptul că alcătuirile spațiului se materializează în forme, de aceea, fiecare formă împreună cu componentele sale - linia, planul și volumul, au o expresivitate plastică subiectivă. Prin modul lor de dispunere și grupare, liniile au un însemnat rol în determinarea individualității elementelor de mobilier. Spre exemplu, linia dreaptă exprimă ordine, fermitate, vigoare, brutalitate, rezistența interioară a materialului, iar cea curbă sugerează flexibilitate, mișcare și suplețe, contribuind la crearea unei atmosfere intime și inedite a spațiului interior.

Suprafețele plane apar în compoziție sub două aspecte: suprafețe închise, considerate a se subordona unui centru cu un contur delimitat, și suprafețe deschise, cu aparențe de destrămare, divergențe, fără contur precis, optic nedelimitate. De aceea, se pot crea suprafețe virtuale prin succesiuni de coloane, prin elemente de separare metal-sticlă sau lemn-sticlă, iar cu ajutorul luminii și umbrei se pot crea efecte speciale pentru evidențierea unor suprafețe.

Disponerea volumelor, succesiunea lor și raporturile dintre ele duc la echilibrul sculptural al formelor ce compun interiorul, la obținerea unei impresii spațiale deosebite. Jocul volumelor ce alcătuiesc un obiect de mobilier dă posibilitatea asocierii acestora astfel încât să fie îndeplinite, pe de o parte, cerințele utilitar-funcționale cărora le-a fost destinat obiectul și, pe de altă parte, să fie întregită imaginea estetică a acestuia.

În construcția de mobilier, raportul mărimilor are o semnificație deosebită pentru că obiectele-mobilă, cu formele și dimensiunile lor, sunt legate poate în cea mai mare măsură de mărimea și proporțiile corpului omenească, de condițiile de viață și de activitatea sa.

Studiile ergonomice pentru realizarea obiectelor de mobilier destinate odihnei, repausului sunt esențiale, iar funcția de asigurare a confortului fizic este considerată a fi una din funcțiile primordiale ale mobilierului. Pe de altă parte, însă, pot exista și aprecieri subiective. Senzația spațială este rezultatul percepției simultane a celor trei dimensiuni raportate la scara umană și corelate cu afinitățile psihice. Aceasta este prima senzație pe care o au oamenii într-un interior; restul impresiilor legate de funcțiune, organizare, stil, culoare și lumină sunt simultane.

Psihicul omului solicită de la arhitectura de interior o echilibrare plastică a volumelor, materialelor și culorilor.

Acordul volumelor mobilierului, gruparea lui în încăperi, concordanța de materiale, atenția în alăturarea de stiluri, trebuie să exprime o unitate compozițională. Scopul final al unei compoziții este de a unifica în întreg, multitudinea dispersată a elementelor, iar *ritmul*, *simetria* și *proporția* constituie mijloacele de realizare a unității compoziționale. Armonizat cu simetria și ritmul, *contrastul* conduce la efecte estetice deosebite, atât în realizarea formelor și ornamentelor, cât și a amenajărilor interioare, a organizării ambianței umane în general. De exemplu, cele mai uzuale contraste care se întâlnesc la mobilier sunt: orizontal-vertical, drept-curb, vertical-oblic, închis-deschis, plin-gol, luminos-întunecos, transparent-opac etc.

Armonia și *echilibrul* la mobilier se realizează în mare parte prin respectarea principiului unității: unitate stilistică, unitate ornamentală, unitate între formă și ornament, între structură și formă, între plin și gol, oferind astfel individului confortul vizual, intelectual, psihologic.

Funcția de reprezentare a „*eului*”, este o funcție cu caracter simbolic face din produsul de mobilier, o semnătură de personalitate. Modul de concepere a unui ansamblu de interior implică o acumulare socială treptată, este un atribut al educației estetice și deci se poate forma, și evolua în timp. Nu este numai o simplă și ușoară acțiune intuitivă, ci este o acțiune complexă de a crea, proiecta și realiza o piesă de mobilier care să însumeze toate cele descrise mai sus. Astfel, intrând într-un spațiu, percepția globală a ambianței pune în valoare gustul estetic al beneficiarilor, preocupările și activitățile lor profesionale și extraprofesionale, de aceea la realizarea mobilierului, un designer trebuie să țină cont de aceste aspect importante.

Concluzii

Mediul interior, în afară de ideea de spațiu pe care o oferă ca ansamblu, exprimă și un caracter determinat în bună parte de mobilier. Acesta, datorită contactului vizual zilnic asociat traiului și activităților omului, capătă personalitate. El este martor al timpului trăit în acel spațiu, al sentimentelor încercate de om, devenind astfel o prezență prietenoasă și odihnitoare. Indiferent de stilul căreia îi aparține piesa de mobilier, important este ca interiorul să corespundă cu aceasta și să se completeze reciproc, iar beneficiarul să simtă confortul și siguranța necesară.

Referințe

Cărți:

1. AVERMAETE R., *Despre gust și culoare*, București: Meridiane, 1971.
2. SEDEYN Emile, *Le mobilier*, France: Forgotten Books, 2018.
3. ȚĂRANU Gh., *Stiluri de mobilă și tehnica executării decorațiunilor*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994.

Referințe Web:

4. *Stiluri de mobilier* [online]. Disponibil: <https://ro.scribd.com/document/230070014/Stiluri-de-Mobilier>
5. *Mobilierul modern* [online]. Disponibil: <https://www.vivre.ro/blog/stilul-modern-caracteristici-mobilier-si-sugestii-de-amenajare>
6. *Caracteristicile mobilierului* [online]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/apcromania/2-caracteristicile-mobilierului>